

Nem tudom, hogy végre is nem jött-e józan belátásra, s nem szüntette-e meg a kellemetlen tyúkszemtaposás kicsinyes és utálatszülő vitézkedését, [mely] ellenszenvnél és kellemetlen rosszérzésnél az ő számára egyebet nem szült. Nekünk, passzív tényezőknek pedig kivétel nélkül azt a példát rögzítette, hogy milyenek *nem* kell lenni.

Nekem a marosvásárhelyi Református Kollégiumot elvégezve ritka és kevés érintkezésem volt Csikivel. Pár év múltával, Kolozsvárra kerülésemnek még első éveiben hallottam, hogy megnősült. Feleségét nem ismertem, s azt sem tudom, hogy maradtak-e gyermekeik.

Csiki L[ajos] szülői Görgénysz[ent]imrén laktak. Édesapja ott volt állami erdővéd. Testvéröccse, László már csak a törvényes iskolaköteles kor időhatárát túllépve került be a m[aros]v[ásár]helyi kollégiumba és velünk jutott volna egy osztályba, de idősebb korára és jó bizonyítványára való tekintettel valami különbözeti vizsga letétele után csakhamar a fölöttünk levő osztályba ment át.²⁹ A rövid idejű osztálytársi helyzet azonban ezzel a csendes, szerény jó fiúval szoros és kedves barátságba hozott, s ez aztán nem csak kollégiumi, hanem későbbi, egyetemi, majd szak- és közéleti pályánkon is még erősödve töretlenül és minden zökkenés nélkül egész életünkre megmaradt.

Midőn én 1896 szeptember elején fölkerültem Kolozsvárra az egyetemre, s jószerecsém az áldott emlékü Gidófalvy-házhoz vezetett, Csiki Lászlót — mint II. éves joghallgatót — ott találtam a közjegyzői iroda alkalmazottai között. Akkor az iroda már a Fötér keleti során volt, a saroktól számított második, kétemeletes Szathmári-ház udvarán, a földszinten, egy nagy és két kisebb szobából és előszobából állott.

Én az egyetemi előadásoktól szabadon maradt főleg délelőtti időmnek 1—2 óráját minden nap az irodában töltöttem másoló munkával. Majdnem egy év után derült ki, hogy az én mindennapos irodai munkám félreértésen alapult. Principálisom nem akart engem mint fia nevelőjét az irodában is minden nap órákig lefoglalni. Csak azért mondta, hogy menjek be az irodába, hogy a közbeeső ún. lyukas órának feléne kelljen a haza- és onnan az egyetemre visszasétálgatással vesztegetnem.

(Folytatása következik)

ZSAKÓ ERZSÉBET

Dr. MIKÓ LŐRINCNÉ ZSAKÓ ARANKA

1889—1968

Egyházépítőink sorában kiemelkedő helyet vívott ki magának dr. Mikó Lőrincné Zsakó Aranka, az első női főtanácsi tag, az unitárius nőmozgalom szervezője és tevékeny munkása. Illő, hogy születésének 100. évfordulóján megemlékezzünk életéről és munkásságáról.

²⁹ Csiki László I. gimnazistaként jelenik meg először az 1887—88-as Értesítőben (1874-ben született.) Kelemen Lajos IV. elemista ekkor.

A gyökerek

Két ősi unitárius egyházközség: Torockó és Verespatak bányászai közt kell keresnünk azokat a ősoket, akiknek az öröksége indította el áldozatos munkáját és segített kiteljesíteni életét.

Atyai nagyapja 'Sakó István torockói bányász, akinek példaadó élete és bátor magatartása Jókai Mórt is megihlette, mikor az *Egy az Isten c.* regényének megírásakor Torockóval ismerkedett, és akinek alakját déd-unokája, Mikó Imre méltatta „Egy Jókai-hős 1848-ban“ című írásában¹. A 48-as nemzetőrszázados, torockói birtokos az Egyházi Főtanács tagja, a torockói unitárius egyházközség gondnoka — gyászjelentésének megfogalmazása szerint megmutatta, hogy „kézi munkával is, takarékoság mellett lehet biztosítani polgári jólétet, s hogy ily munka mellett is a közügyekben tevékeny részvétel lehetséges.“ Egyik unokája — dr. Zsakó István — jellemző szavai szerint „erős, bátor egyéniség volt. Az összes körülmények és adottságok, meg a lehetőségek tekintetében jól tájékozott. Az adott helyzetet bölcsen latolgatta, felismerte a tennivalókat s a torockói lakosság érdekében eredményesen fáradozott.“ Ezeket a tulajdonságokat leszármazottai közül talán Zsakó Aranka unokája örökölte.

Édesapja, Zsakó István Selmecebányán végezte a Bányászati Akadémiát, majd jogi képesítést is szerzett. 1872-től 1892-ig Gyulafehérváron tevékenykedett, majd családjával Kolozsvárra költözött. Torockó sorsát mindig szíven viselte, de haza nem költözött. Boldog családi életet élt; felesége, Székely Teréz verespataki születésű volt, akinek édesapja — Székely Jakab — nagy érdemeket szerzett az unitárius templom újjáépítésénél és díszsírhelyen nyugszik a verespataki unitárius templom mellett. Székely Terézről meglehangú megemlékezést írt Aranka lánya, születésének 100. évfordulójára. Ebből a leírásból kibontakozik a századforduló nagvasszony-típusának jellegzetes alakja: örökké tevékeny, szorgalmas, nagy munkabírási, meleg szívű asszony volt, aki nagy családja gondjai mellett részt vett a társadalmi életben is, Gyulafehérváron elnöke volt a Vöröskereszt Egyletnek, majd Kolozsvárra költözésük után itt is bekapcsolódott a népjóléti szervezetek munkájába és buzgó tagja volt a Dávid Ferenc Egyletnek. Kilenc gyermekéből hetet felnevelt, de mindig siratta a két elvesztettet, akik torokgyítkban haltak meg kiskorukban. Szeretet és jószág áradt belőle, valódi otthonteremtő ereje volt, mely gyermekeinek biztonságérzetet nyújtott. Ebből a meleg fészekből indult útjára Mikó Lőrinczné Zsakó Aranka.

Az életút

1889. január 18-án született Gyulafehérváron, szüleinek hetedik gyermekeként. Alig három éves, mikor a család Kolozsvárra költözött. Boldog, gondtalan gyermekora volt. Kedves emlékek fűzték Torockóhoz, még nagyapjára is emlékezett halványan. Sok szép napot töltött a Maros-menti Bokajban, hol apja birtokot vásárolt, anyja pedig vezette a gazdaságot. A teleket kolozsvári, Petőfi utcai házukban töltötték. Gyermekkori emlékei közt kedvesen emlékeznek a vasárnapokra, amikor szülei összes gyermekükkel együtt vonultak a templomba.

Hat éves korában adják iskolába; a helybéli német lutheránus elemibe jár, ahol fiúk-lányok közösen tanultak Gunesch Károly, Léderer Margit és Kropfacher Hermina kezei alatt. A négy osztály elvégzése után „De Gerardo Antónia“ felső iskolájába járt három évig, majd 1902 őszén Bécsbe viszi édesanyja, ahol további három évig a „Töchter von Göttlichen Heilanden“ apácák zárdájában tanult. Erről az intézetről nagyon kedvesen emlékezik: „Hálás vagyok szüleimnek, hogy ott lehettem: emberszeretet, önfeláldozás, önzetlen munka a közösségért, hit, egész életre kiható benyomások.“ A rend tagjai betegápolással, tanítással, gyermekneveléssel foglalkoztak. Azonkívül gazdálkodtak és szép templomi dolgokat készítettek művészi kivitelben. A három év alatt tanult tantárgyak között szerepelt a földrajz, történelem, irodalom, számtan, nyelvek (francia és olasz), zongora, torna és kézimunka, amelynek minden ágát megtanulhatták. Tanult festeni és faégetést is.²

Hazatérte után Lenke testvérével Szarvadi Terka varrodájában fesherneművarrást tanul, az ipariskolában rendkívüli tanulóként ruhavarrást Stern József szabótól, emellett tanulja tovább a német, olasz és angol nyelveket is. Közben éli a korabeli ifjúság társasági életét, színházba jár, részt vesz az unitárius estélyeken.

1910. március 29-én esküszik örök hűséget Mikó Lőrincnek és követi őt Bánffyhyunadra, ahol a kezdő jogász a bíróságnál állást kap. Itt születik 1911. március 27-én Imre fiúk. Rövidesen beköltöznek Kolozsvárra, ahol 1912. június 3-án kislányuk születik, Judit. Ezután Besztercére költöznek, innen ragadja el férjét az első világháború vihára, hogy csak két év után találkozhassanak újra, de akkor az apa kis kedvence, Judit már a Házsongárd hantja alatt nyugszik, 1916-ban ragadja el a vörheny. A kis család a háborús éveket Kolozsváron éli át, emlékiratában csak néhány szűkszavú utalás mutatja a férjéért aggódó, gyermekének élő anya gondjait. Sajnos, az emlékirat itt meg is szakad, pedig ezután következett életének legtermékenyebb szakasza, amely szorosán összefonódott egyházunk életével.

A hadifogságból hazatérő férj 1922 szeptemberében már mint titkár szolgálja unitárius egyházát. Valószínűleg ő ezt követően kapcsolódhatott be aktívan az akkor a Dávid Ferenc Egylet keretei között működő Unitárius Nők Szövetsége munkájába, melyben a szervezet megszűnéséig tevékenyen részt vett: 1928-tól mint alelnök, majd 1940-től mint a Szövetség elnöke.³

Hogy életútját kövessük, el kell mondanunk, hogy példás feleség, jó háziasszony, anya és nagymama volt, tevékeny szelleme mindég keresett és talált elfoglaltságot úgy maga, mint környezete számára. Dr. Simén Dániel 1968. június 9-én Torockón tartott emlékbeszédében a bibliai derék asszonyhoz hasonlítja Mikó Lőrincnéét, aki erős támaszként állt élettársa mellett, erőt adva a nem könnyű munkához, mindennapi küzdelemhez, melyet Egyháza érdekében folytatott, és koronája lett az ő lányzelidtségű férjének. E koronában három ékkő: az asszonyi hűség, a hős-anyaság és a mindent betöltő eszményi élettárs.

Fia visszaemlékező írásából⁴ kitűnő emlékezőtehetsége, sokoldalú érdeklődése rajzolódik elénk, valamint otthonteremtő képessége, amely fiának biztonságérzetet adott, aki tudta, hogy mögötte áll az otthon, ahol szeretet és megértés várja s ahol mindig új erőt meríthet.

A távolabbi családtagok emlékében úgy él, mint kemény, katonás asszony, aki mindenkit mozgatót, irányított. Nagyratörő egyénisége vezetésre, hogy ne mondjuk, uralkodásra termett.

Idős korában, visszavonulva a közélettől, családjának élt, nevelte négy unokáját, pótolva bölcsődét, óvodát. Meleg szeretettel mesélt nekik gyermekkoráról, ifjúságáról, taníttatta őket és igyekezett a lányokból magához hasonló jó háziasszonyt nevelni, akiknek ne legyen idegen a főzés, takarítás, varrás, kézimunka ezer fortélyja és jövőendő családanyákként megállhassák helyüket az életben. Idejét megosztotta Torockó és Kolozsvár, a „Csendes Petőfi utca“ között, igyekezve biztosítani fia részére az alkotó munkához szükséges nyugalmat. Férje 1946 és 1952 közt az egyház főgondnoka, így az egyházi életet továbbra is figyelemmel kíséri. Férje 1957-ben bekövetkezett halála után ő maga is sokat betegeskedett, de akkor is vezette háztartását. Ereje fogytán sem szeretett feküdni, mint fia írja: „kézimunkázott, amíg nem reszketett a keze, olvasott, amíg látott.“ 1968. május 13-án hunyt el csendesen; a Házsongárdi temetőbe helyezték örök nyugalomra. Szeretetre méltó lényét családján kívül egyháza, a torockói és kolozsvári hívek gyászolták, hiszen ő volt a mindenki Aranka nénije, aki mindenkor segítségre készen állott.

Az egyház szolgálatában

Az 1910-ben Dávid Ferenc Egylet keretében alakult Unitárius Nők Szövetsége az egyházi élet bensőségessé, élénkebbé tételét, valamint a helmisszió-ügy felkarolását tűzte ki céljául. 1922-ben a tisztikar megújítása után lendült fel jobban a munkája. Ekkoriban kapcsolódott be Mikó Lőrincné a Szövetség tevékenységébe. Az 1933. március 16-i közgyűlésre készített összefoglaló jelentés már többször említi. Így „1924-ben dr. Mikó Lőrincné és dr. Kauntz Józsefné fáradságot nem ismerve felkeresték a külső perifériákon lakó családokat, összeszedték a tanítóteles gyermekeket beiskolázás végett. Az anyagiakról a Nőszövetség gondoskodott, ahol arra szükség volt.“

1925-ben amerikai és angol unitárius küldöttek látogatták meg az Unitárius Leányotthont. „Ugyanakkor dr. Mikó Lőrincné kézimunkákat ajándékozott, melyet a Nőszövetség kisorsolt és a begyűlt összeggel hozzájárult a Leányotthon felszereléséhez.“

1928-ban a Nők Szövetsége egyik alelnöki tisztségébe választják. Ebben a minőségében részt vesz a Szövetség akcióiban, amelyek ebben az időszakban (1929—1933 közt) főleg a következő formákban nyilvánulnak meg: kötőkék, előadás-sorozatok, bibliai élőképek rendezése; műsoros estélyek, teadélutánok, karácsonyfa-ünnepélyek szervezése, a szegény gyermekeknek szeretet-csomagok készítése; a rendszeres segélyek a szegény családoknak; a Leányotthon segélyezése, tevékenységének ellenőrzése.

Ennek az időszaknak nagyobb akciói közé tartozott az az estély is, melyet 1928-ban az unitárius gimnázium tornatermében tartottak, ahol a torockói ifjúság színdarabot adott elő, valamint népművészeti bemutatót tartott, melynek jövedelméből tekintélyes összeget fordítottak a Leányotthon felszerelésére.

1930-ban az Erdélyi Gazdasági Egylet által rendezett méhészeti kiállítás keretében bemutatnak egy torockói szobát, hogy felhívják a figyelmet az ottani népművészet páratlan kincseire. Az eredmény: a kolozsvári Néprajzi Múzeum is vásárol varrottasokat, ruhákat, a torockói asszonyok megrendeléseket kapnak s így pótolhatják szerény jövedelmüket, hiszen a vasbányák kimerülése után mind nehezebb lett a megélhetés ebben a hajdani gazdag bányavárosban.

1931-ben megszervezik az elemi iskolákban a tejkiosztást, segítik a tanszerellátást. A vidéki szegények segélyezéséhez is hozzájárulnak, sok helyen megszervezik a betegek ingyenes orvosi ellátását, vándorkosarakat állítanak össze újszülöttek részére. Ugyanez évben a gyermeknyaraltatási akció keretében sok gyermeket helyeznek el a beresztelki nyaralóban.

A jelentés külön kiemeli hogy 1910 és 1933 közt a Nőszövetség külső anyagi támogatásban nem részesült. Így a szükséges alapokat gyűjtéssel és a rendezvények bevételeiből biztosították.

Az Unitárius Nők Szövetsége a régi kollégiumban (a mai Lenin út 7. sz. alatti épület) székel és 1928-tól fizetett ügyintézőt alkalmazott.

1933-ban szükségessé vált az Unitárius Nők Szövetségének jótékonyági egyesületként való önállósítása, mert ebben a minőségében állami támogatást is élvezhetett, ami nagy segítséget jelentett munkájában. Így új alapszabályt kellett kidolgozni, mely a közgyűlés és az Egyházi Képviselő Tanács jóváhagyása után lépett életbe. Habár a Nőszövetség kilépett a Dávid Ferenc Egylet keretéből, továbbra is megtartotta a „Dávid Ferenc Unitárius Nők Szövetsége“ nevet. Az új alapszabály szerint a főbb célok: minden egyházi intézmény pártolása és fejlesztése; gyermek, ifjúság és nők védelme; szegények és öregek gyámoltása; népjóléti szervezetek alapítása és fejlesztése; a hazai keresztény nőmozgalmakhoz való csatlakozás.

A közgyűlés megerősíti dr. Mikó Lőrincné alelnöki tisztségében. A Szövetség szervezete elvonne a követte az egyház szervezetét: egyházközségenként szervezték meg a nőszövetségeket és egyházkörönként a kör szövevényeket. 1934-ben a munkaügyi, egészségügyi és társadalombiztosítási minisztériumhoz beterjesztett jelentés szerint a központi szervezet mellett 86 egyházközségi nőszövetség működött.

1933 után folytatódtak az előző időszak rendezvényei, de a karitatív munka mellett kibontakozik az az öntevékeny, munkára serkentő és a megélhetés lehetőségeit javító akció-sorozat, amelynek kimagasló eredményei a csecsemővédő akció, a háziipar fejlesztésére irányuló tevékenység, valamint a gazdasági-háztartási tanfolyamok.

A csecsemővédő akció keretében Torockón és Torockószentgyörgyön alakult az első munkacsoport, dr. Küttel Lajos torockói orvos, valamint Gál Gyuláné Péterffi Anna és Benczédi Domokosné Borbély Irén lelkesfelelések áldozatos munkája eredményeképpen. Az 1935-ben tartott közgyűlés beszámolója részletesen elemzi az eddigi eredményeket és feladatokat: a csecsemőhalandóság a környező falvakban 25—30%, míg a csecsemő-védelmet megszervező két faluban 6%. Föltétlenül szükséges tehát a jövő nemzedék egészséges fejlődése érdekében önkéntes csecsemővédőnők kiképzése és mindenütt meg kell szervezni az időszakos ingyenes orvosi ellenőrzést, amikor is az orvos tanácsokkal

látja el az anyákat és az itt jelenlévő védőnők ellenőrzik az előírások betartását, megtanítják az anyákat a helyes táplálásra, gondozásra. E célból 1935/36 telén 10 napos tanfolyamot tartottak Torockón a tapasztalatok átadására.

A háziipar fejlesztésének egyik célja a népművészet értékeinek mentése, valamint a nők jövedelemhez juttatása volt. Ebben a tevékenységben, melyet dr. Mikó Lőrincné az ipari bizottság felelőseként különösképpen a szíven viselt, oroszlánrész jutott Major Zsuzsannának, aki mint iparművész és rajztanár sok mintát rajzolt le és terjesztett, hogy az ősi mintakincset átmentsék az utókorra. Népművészeti kiállításokat rendeztek; Torockón egy ideig fenntartottak egy torockói szobát, amely idegenforgalmi érdekessége mellett munka- és értékesítési lehetőséget teremtett a varró asszonyoknak. Szövőtanfolyamokat szerveztek, a hagyományos és a korszerű szőttesek előállítására. Igyekeztek más népművészeti ágakat is meghonosítani, így például egyik pártfoglaltjukat a gyékényfonás elsajátítására buzdítják, hogy erre másokat is megtaníthasson. Mikó Lőrincné most kamatoztathatta édesanyjától és a bécsi iskolában tanultakat, nagy hozzáértéssel irányítva ezt a tevékenységet.

Ugyanakkor állandóan foglalkoztatja az állás nélküli fiatalok elhelyezése, javaslatokat dolgoz ki e kérdés megoldására.

A másik fontos tevékenység a gazdasági és háztartási tanfolyamok szervezése volt, melyeket a székykeresztúri Unitárius Gazdasági Iskola keretében Gyarmathi Piroska tanárnő vezetett. A tanfolyamokon kisgazda-lányok és falusi értelmiségi nők vettek részt, elsősorban tanítónők, akik továbbadhatták tudásukat. A tanfolyamokat a nyári vakációban tartották. Itt a mezőgazdaság, állattenyésztés, méhészet, baromfi-nevelés, kertgazdaság, modern háztartási ismeretek szerepeltek a tantervben. A népnevelés szempontjából nagyjelentőségűek voltak ezek a kurzusok.

A Nők Szövetsége vezetőségét mindezek mellett komolyan foglalkoztatta a szociális intézmények felállítása és támogatása. Így 1935 őszén Kolozsváron napközi otthont állítanak fel, ahol a gyermekek ebédet kapnak. Javaslatok hangzanak el egy Unitárius Otthon létesítésére, de pénzalap hiányában ez nem valósulhat meg.

A Nők Szövetsége legnagyobb eredménye az Irisztelepi Unitárius Misszióház létesítése volt, a kolozsvári egyházközséggel és egyetemes egyházzal karöltve. 1940 januárjában megalakul a kolozsvári Irisz-telepi Misszióbizottság, amely a misszióház építését és működését hivatott vezetni. Az építést két szakaszra tervezik, melyből csak az első szakasz valósult meg: az istentiszteleti terem és a napközi otthon felépítése. Az emeleti rész nem épülhetett fel a háború miatt. A misszióház építését két alapítvány Bánffi Ferencné Petrichevich Horváth Hortense 30 000 lej és a Zsakó testvérek Zsakó Lenke emlékére tett 30 000 lejes alapítványa, valamint az Unitárius Nők Szövetsége által gyűjtött pénzalapok tették lehetővé. A misszióházban templom, lelkészi lakás, napközi otthon, árvaház és aggmenház kapott volna helyet. A felépült földszinti részben, valamint a régi épületben meg is indult a munka. 1940. augusztus 1-én került sor a felavatására, az árvaház 15 gyermeknek, az aggmenház 4 idős nőnek adott otthont, a napközit 42 gyermek látogatta. A nehéz háborús években váltakozó létszámmal, egyházi,

állami és városi segéllyel működött az otthon, teljesítve hivatását, 1944 őszéig. A napközi otthon még két évig működött, míg szerepét a körzetben létesített új intézmények át nem vették. 1948 februárjában az Unitárius Nők Országos Szövetségének választmánya beadvánnyal fordult az Egyházi Képviselő Tanácshoz, melyben kéri, hogy az egyetemes egyház vegye kezelésbe a misszióházat, mert az intézményt tovább fenntartani nem tudják.

A Nők Szövetsége által felépített épület ad ma is otthont az azóta önálló egyházközséggé szerveződött 2-es sz. kolozsvári egyházközség templomának és lelkészi hivatalának.

Ezzel kapcsolatban az E. K. Tanács 1948. május 5-i ülésében a következőket határozta:

„...nem mulaszthatja el ez alkalommal is hálás köszönetét kifejezni azon nőszövetségi tagok és vezetők, élükön dr. Mikó Lőrincné Országos Nőszövetségi elnök atyánkfiával szemben, akik fáradságot nem ismerve dolgoztak önzetlenül az Egyház és az unitarizmus érdekében, és akiknek nagy részük van abban, hogy ez az ingatlan és az ott elhelyezett intézmények feladatukat betölthették.“

Nem zárhatom le ezt a fejezetet anélkül, hogy megemlékeznék utolsó alkotásáról, az „Unitárius Ipari Leányközepiskola“ alapításáról és fenntartásáról. Régi álma volt Mikó Lőrincnének egy középfokú tanfolyam felállítására leányaink nevelésére. 1944 őszén elérkezettnek látszott az idő ennek megvalósítására. Várható volt az ipar fellendülése, így nem véletlenül esett a választás egy ipariskola alapítására, melyhez hasonló intézet Kolozsváron akkor nem létezett. Az iskola 12 növendékkel indult, de a következő évben már 44 jelentkező volt. Vezetését igazgatóként a Nők Szövetsége régi munkatársa, Major Sándorné Major Zsuzsanna vette át. A választmányi bizottság elnöke, s egyben az iskola fő patrónusa Mikó Lőrincné volt. Három szakon folyt az oktatás: felsőruha varrás, fehérneművarrás és kézimunka, valamint szövészeti szakon. Az iskola önfenntartó volt, részben rendelésre dolgozott hozott anyagból, részben saját anyagból készített cikket eladásra. Az iskolát 1948-ban államosították, majd 1949-ben megszűnt; rövid fennállása alatt 35 lánynak adott érettségi diploma mellett szakképesítést.

A hajdani munkatársak⁵ szerint Aranka néni volt a Nők Szövetségének lelke, mozgató ereje. Tevékeny asszony volt, aki nem szerette, ha munkáját karitatívnak nevezik; nem jótékonykodni akart, hanem cselekvésre ösztönözni, megtanítani az asszonyokat arra, hogy saját magukon segítsenek, munkát és kenyeret akart adni a nőknek, erre akarta őket felkészíteni, nevelni. Mindenkit ismert és tudta hol, mivel kell és lehet segíteni. Tudott reprezentálni, tekintélye volt a többi felekezetek nőszövetségeinek vezetői előtt is, ezért egy időben a Központi Titkárság vezetését is rábízta. Szívesen vett ötleteket, javaslatokat bárkitől, fel tudta mérni, hogy melyik ügyet érdemes felkarolni s azért, ha kellett, harcba szállt és győzelemre vitte. Figyelme mindenre kiterjedt, kitűnő szervező volt. A torockóiakat mindenkor segítette, mert szíve odahúzta az ősi röghöz, onnan meritett mindig új erőt. Öntudatos unitárius volt, aki hitét cselekedeteiben és az embertárs szolgálatában mutatta meg. Tevékeny élete és munkássága, mellyel egyházát szolgálta példamutató lehet mindnyájunknak; ezért emlékezünk rá tisztelettel és szeretettel.

JEGYZETEK

- ¹ *Akik előttem jártak.* Kolozsvár, 1976.
- ² Dr. Mikó Lőrincné emlékirata, valamint más családi iratok.
- ³ Az egyházi levéltárban található nőszövetségi iratok.
- ⁴ *Csendes Petőfi utca.* Kolozsvár 1978.
- ⁵ Özv. Major Sándorné Major Zsuzsanna, Özv. Péterffy Gyuláné Barabás Margit, dr. Erdő János.

KEDEI MÓZES

BOLDOG ÚJ ÉVET!

Zsolt 119,1—2

Ma elfelejtjük csalódásainkat, szorongásunkat, félelmünket, széttepett álmainkat, s csillogó szemmel, új reménységgel boldog új évet kívánunk egymásnak. A boldogság vágyát minden kor embere magában hordozta, ez a vágy egyidős az emberrel.

Mi a boldogság? teszi fel újra és újra a kérdést minden kor embere. Erre a kérdésre egyöntetű választ nem kapunk sem a filozófiában, sem az irodalomban, sem a mindennapi életben.

Vannak, akik a boldogságot a testi élvezetek féktelen megélésében látják. Életfilozófiájuk: szakítsd le minden perc virágát, idd fenéig a gyönyör poharát, mert elfut az élet, s te itt maradsz üres kezekkel. E felfogás következetes megélése a személyiség teljes széthullásához vezet.

Vannak, akik a boldogságot a minél több tulajdon bírásában jelölik meg. Életelvük: minél több pénzt szerezni, felhalmozni, mert a tulajdon dönt el mindent a világban.

Vannak, akik a hatalom bírásában jelölik meg a boldogságot. Szemükben a legfőbb jó a hatalom birtoklása, mert ez kezükbe adja embertársaikat. Számukra az ember eszköz csupán, s értéke attól függ, hogy mennyire segíti őket a hatalom megszerzésében. Nem csoda, ha ez a fajta ember okozta és okozza a legtöbb csalódást, kiábrándulást, kint és szenvedést.

Vannak, akik a minél több tudás bírásában látják a boldogságot. Hosszú éveket töltenek el vaskos, ásatag kötetek között, keresve, kutatva az élet titkait. A tudós szerint a boldogságot az emberiség számára csak a tudás Prométheusz hozhatja el. A huszadik század embere már tudja, saját bőrén tapasztalta, hogy a tudás, ha nem kapcsolódik hozzá magasabb eszmény, nemcsak hogy közömbös az ember boldogsága iránt, de romboló, pusztító is lehet. Mert igaz, hogy gyógyíthatatlan betegségekre találtak már gyógyszereket, de az is igaz, hogy feltalálták a mérges gázokat s az atombombát is. A tudomány pozitív vagy negatív előjelét az adja meg, hogy milyen eszményhez kapcsolódik. Egyre inkább rájövünk arra, hogy a tudomány, minden jószándéka ellenére sem tudja megmondani, hogy honnan jövünk és hová megyünk.

A vallásos ember a boldogságot az Istennek tetsző életben jelöli meg. A zsoltáríró is ezt vallja: „Boldogok, akiknek tökéletes az útjuk, akik az Úr törvénye szerint élnek. Boldogok, akik teljes szívvel keresik őt.“